

FESTGEWAAD
 VOOR
ROUWKLEEDEREN
 Paaschverhaal
 DOOR
A. VERMORST.

lith. Enink & Binger

HARDERWIJK, H. A. BERENDS.

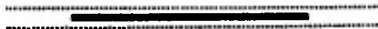
Prijs 10 Ct .. 25 Ex. f 2.25. - 100 Ex. f 6.50.

FEESTGEWAAD VOOR ROUWKLEEDEREN,

PAASCHVERHAAL

DOOR

A. VERHORST.

HARDEWIJK,
H. A. BERENDS.

I.

VERGALDE PAASCHVREUGDE.

Over de rivier de Lek wierp de opkomende Paaschzon van het jaar 1812 hare gouden stralen. Het scheen wel, alsof de natuur onder den indruk was van de heerlijke gebeurtenis, welke op dezen dag door de Christenheid werd herdacht! Na vele dagen van schraal en guur voorjaarsweer, was de hemel thans effen, er spelde alles eene lieflijke verademing, een eersten, waren lentedag.

De bewoners van Leksdorp (zoo noemen wij de plaats, waar onze geschiedenis is voorgevallen) — hadden met genoeg den lieflijken zonschijn reeds opgemerkt en velen hunner zelfs er zich in den vroegen morgen in gekoesterd. Althans was dit het geval met schipper van Dam, die tegen acht ure met zijne beide oudste kinderen eene wandeling maakte langs den rivierdijk. De man verheugde zich in het zachte weder, en wierp een blik van welgevallen over het gladde vlak der rivier. Want het deed hem hopen op spoedige verandering in zijne werkzaamheden. Sedert drie maanden toch had hij niets kunnen uitrichten, ten minste niet met zijn vaarttuig, dat nutteloos aan den oever had gelegen. Thans, nu de lente in aantocht scheen te zijn, kon er wellicht binnen kort leven in de vaart komen.

Over deze en nog vele andere zaken, welke wij nader zullen vernemen, peinsde de goede man voort, toen op eens zijn overdenking gestoord werd door eene vraag van zijn zoon Jan, een flinke jongen van 12 jaar. Dat deze zoo lang had gezwegen, en daardoor zijn vader tijd had gegeven om te denken, kwam alleen daardoor, dat ook hij had nagedacht. Hij vroeg dan:

„Vader, gisterenavond vertelde Krelis-buur, dat zijn neef uit Utrecht hem een brief had geschreven. Daarin stond, dat de schippers uit ons land al gauw moeten opkomen, om op de Fransche vloot te dienen als matrozen. Zou dat waar zijn?”

„Och jongen,” antwoordde zijn vader, „hoe weet je dat nu weer? Krelis is een goede schoenmaker en hij kan ook vrij goed

den boeren hun' baard afnemen, al doet het wat zeer. Maar anders bemoeit hij zich wel eens met dingen, waarvan hij niet veel afweet. Het zal weer een praatje zijn, dat hij ergens heeft afgehuisterd en dat hij nu maar op rekening van zijn Utrechtschen neef zet."

Jan was een slimme knaap. Hij keek zijn vader van terzijde aan en zag toen aan diens gelaat wel, dat de mededeeling van Krelis toch zeker meer moest wezen dan een praatje, want vader keek niet zoo vroolijk als even te voren. Hij deed echter net, of hij het met zijn vader eens was en zeide: „Ja, het zal zeker wel weer een verzinsel wezen, niet waar, vader? Nu, ik zou ook niet weten wat wij dan moesten beginnen als u eens wegmoest!"

„O, Jan," riep zijn zusje Keetje uit, die aan vaders andere zij liep, „o, Jan, zwijg toch stil, wat zou dat verschrikkelijk zijn!"

„Komt, kinders!" viel de vader in, „praat daar maar niet langer over. De menschen zeggen zooveel, en ze maken het kwaad dikwijls erger door hunne noodeloze beweging. Ziet eens," vervolgde de schipper, „ziet eens goed rondom u, naar alle zijden. Hoe schoon ligt het landschap daar in het zonlicht! Hoe kalm is de rivier, hoe frisch en verkwikkend de zoete lentewind! Bedenkt, dat wij heden gedachtenis vieren van de opstanding des Heilands! Het is net of alles hier om ons heen ons toeroepen wil: vergeet het niet menschen: *die in den Heere Jezus geloofd, zal niet sterven, maar leven in eeuwigheid!*"

„Goeden morgen, goeden morgen, van Dam!" klonk het op eens achter het drietal, en toen zij stilstonden en omzagen ontdekten ze den ouden schoolmeester van het dorp, die langs een voetpad tegen den dijk was opgelopen. „Een gezegend Paascheest!" riep de goede grijsaard, die van Dam als schooljongen op de banken had gehad, den schipper toe. Maar toen, terwijl zij samen langzaam verder wandelden, fluisterde hij hem spoedig iets in het oor. De schipper zei nu tot zijne kinderen, dat zij al vast vooruit naar huis zouden gaan, en dat hij hen spoedig zou volgen. Nadat zij zich verwijderd hadden begon meester Jansen te zeggen:

„Ja, van Dam, ik heb geen best nieuws: Gisteren middag heb ik de krant gekregen van mijn broer uit Tiel, en daaruit heb ik vernomen....."

„Ik weet het al” viel de schipper in. „Ja, meester, ik weet het al.”

De meester keek hem verwonderd aan, maar van Dam ging voort:

„Mijn zoon Jan vertelde, dat hij het van den schoenmaker had gehoord. Als het waar is, ben ik ongelukkig!” En de forsche man liet het hoofd op de borst zinken.

„Ik merk, dat je 't weet”, sprak de schoolmeester deftig. „Maar kom, gij moet nog niet bang worden van een gerucht. Moed houden tot het laatste, mijn vriend, want God leeft, Hij zal niet toelaten, dat.....”

Maar op eens zweeg hij, want boven den dijk vertoonde zich op korten afstand vóór hen, het hoofd van Krelis-buur, den schoenmaker-barbier. Waarom hij voor dezen man den mond sloot? Gij zult het aanstonds hooren.

Na eenige gewone praatjes over het weer, enz. kwam het pas vermelde nieuws aan de orde. Het bleek echter duidelijk, dat de beide wandelaars niet veel met den babbelaar ophadden, want zij spraken weinig en verlieten hem zoo spoedig mogelijk, om hunne woning op te zoeken.

Een uur later luidde de dorpsklok. Oud en jong verzamelden zich in het bedehuis, en plechtig klonk het door het eenvoudige kerkje:

„Zingt, zingt een nieuw gezang den Heere,
Dien grooten God, die wondren deedl enz.

De leeraar sprak natuurlijk over de opstanding van den Heere Jezus.

Hij deed dit eenvoudig en hartelijk, zoodat zelfs Keetje van Dam het begreep. Maar men kon het toch hooren aan de preek, dat er iets aan haperde, waardoor zoomin de dominé als de hoorders recht feestelijk konden zijn. Vraagt gij wat dat dan was?

Het was dit, dat men 1812 schreef. Het was, dat ons Vaderland toen geheel aan Frankrijk toebehoorde, en de Fransche soldaten hier den baas speelden. Duizenden rijke lieden en burgers waren arm gemaakt en er was voor de menschen geen verdienste. Alles was even duur, zoodat velen gebrek leden. Men was niet vrij, zelfs niet in zijn eigen huis, want spionnen van Napoleon's dienaars slopen overal rond, om ieder te verraden, die iets van

de Franschen durfde zeggen, of klagen over de verdrukking.

Dit was de schuld van het dwaze volk, dat in 1795 die Franschen zelf had ingehaald en nu aldus werd beloond! Sedert 1810 was het nog veel erger geworden en had de Keizer onze jongelingen tot soldaten gemaakt! De maat der ellende werd volgeemaakt. En nu — wij hoorden het van Jan, en het was geen praatje, maar waarheid — nu moesten werkelijk alle varensgezellen en schippers van kleine schepen in dienst treden als matroos, met achterlating van hun gezin, hunne treurende vrouwen en kinderen!

Was het wonder, dat schipper van Dam het hoofd had gebogen onder zulk een slag?

II.

HET AFSCHIED.

Eenige dagen na Paschen was het gansche dorp in de war. Krelis de barbier zei met forsche stem, dat het op straat werd gehoord, hoe schandelijk hij dit keizerlijk bevel vond. Ja hij wenschte wel, zei hij verder, dat hij dien leelijken Napoleon eens onder zijn mes kon krijgen, dan zou hij . . . nu ja, dat begrepen zijne klanten ook wel. Maar hoe luid de kleine man met zijn scherpen neus ook kakelde, hij kreeg slechts weinig antwoord. Want de boeren vertrouwden hem niet; men verdacht hem van valsheid en meende, dat hij in 't geheim een dienaar der Fransche regeering was. Nu begrijpt gij zeker ook waarom de meester en de schipper voor hem hadden gezwegen.

En zwijgen was ook maar het best. Wel zei vrouw van Dam met tranen in de oogen tot haren man, dat het ten hemel schreide; maar deze antwoordde: „ja, lieve vrouw, wij krijgen het oordeel Gods, dat wij ons zelve op den hals hebben gehaald. Wij moeten zwijgen en zuchten tot Hem, die alleen in dezen bangen nood uitkomst geven kan en ook geven zal.”

Zoo spraken echter allen niet. Velen staken in stilte de hoofden bijeen en vloekten het Fransche bestuur en keizer Napoleon,

die zoo wreedaardig de menschen van elkander scheurde, om ze in den oorlog een bijna wissen dood tegen te doen gaan. En al kunnen wij dit niet goedkeuren, het zal zeker niemand uwer verwonderen. Maar het hielp niet. Men moest ook ditmaal gehoorzamen. Wel ging van Dam met nog een paar zijner dorpsgenooten naar den maire (burgemeester), maar deze, hoewel hij met de ongelukkigen begaan was, kon hun geen troost geven. Zij moesten zich dus gereed houden, om in de eerste helft van de maand Mei te vertrekken naar Amsterdam, van waar zij verder naar hunne bestemming zouden gebracht worden.

Met beklemde harten zagen van Dam en zijne vrouw den dag der scheiding naderen. Hoe beefden ze voor dat vreeselijk oogenblik en hoe baden ze den Heere God om sterkte, om in die ure niet te bezwijken. Waarlijk, ze hadden die hulpe van Boven wel noodig; om dien dag te kunnen doorleven.

De tijd stoort zich aan niets: hij gaat onder vreugde en droefenis, onder voorspoed en rampen onverbiddelijk zijn vasten gang.

Zoo was het ook hier. Nog onverwachts — en dat was waarlijk een zegen, al gevoelden de Leksdorpers het niet — nog onverwachts kwam de tijding, dat van Dam en zijne lotgenooten, acht in getal, den volgenden morgen vroeg reeds door den veldwachter zouden weggebracht worden!.....

Daar zaten de bedrukte moeder en de weenende kinderen om de tafel, in de woning van schipper van Dam. Zijne vrouw was door den slag zóózeer getroffen, dat zij niet schreien kon, maar met doffen blik haar man aanstaarde. Deze genoot door Gods goedheid het voorrecht om, nu het oogenblik gekomen was, zijne zaken behoorlijk te kunnen regelen. Hij had met zijne vrouw alles afgesproken en haar gezegd, wat zij doen moest, indien hij niet meer mocht terugkeeren; want.... hoe schrikkelijk niet waar? — daarop moest zij toch maar rekenen! Nu was het avond en wel de laatste, dien zij vooreerst, misschien ooit, met elkaar zouden doorbrengen. Geen wonder, dat de kinderen, vooral de beide oudsten, ontroostbaar waren!

Maar de vader vermande zich en, eene versche pijp stoppende, (maar niet met tabak) zeide hij zoo opgewekt als hij kon:

„Jan en Keetje, nu zult ge me wel beloven, om je lieve moeder getrouw in alles te helpen, niet waar? Ge zult beide haar

de eenzaamheid trachten te verlichten, door uwe liefde op allerlei wijze te toonen?"

"Ja zeker, lieve vader!" was Jan's antwoord. "Ik ben al twaalf jaar en meester zei onlangs, dat ik het moeilijkste rekenboek had, dat er bekend was. Dus kan ik best van school niet waar, moeder? Dan kan ik voor u werken, waar maar wat te verdienen is: bij Hannes den veerman kan ik nu en dan een stuiver krijgen voor het passen op de boot, of ook wel een kleinigheid verdienen door een pakje te dragen of een paard vast te houden. Bij..."

"Ja, beste jongen," viel van Dam in, "als je wilt, is er wel wat te verdienen, dat is zoo. Gij kunt doen wat uwe krachten toelaten en ik twijfel niet, of God zal er zijn zegen over geven en zorgen, dat moeder elken dag voor de kinders wat heeft te eten."

Keetje had onder dit spreken opgehouden te weenen en zeide nu: "Ja, lieve vader, ik kan moeder in huis helpen om op de kleine Grietje te passen, als zij uit werken gaat. Ik kan ook al wat voor moeder doen, want ik ben ook al tien jaar."

Moeder antwoordde niet, maar trok haar dichter tot zich, en streekte haar over de donkere haren. Haar hart was vol.

Jan kwam thans met de vraag voor den dag, of vader nu heel lang weg bleef, waarop de schipper antwoordde:

"Ik hoop, kinders, dat het niet zoo heel lang duren zal, maar ik weet het niet. Laat ons bedenken, dat de Heere God blijft regeeren en dat ook de keizers en koningen niets kunnen doen tegen zijnen almachtigen wil."

"Maar u schrijft toch zeker wel dikwijls een brief aan moeder en ons, niet waar vader?" vroeg Keetje.

"Als ik dat doen kan, ja zeker, kinderen," luidde vader's antwoord. "Maar, ik weet al weer niet, of ik daartoe wel veel gelegenheid zal hebben."

Daar werd aangeklopt en moeder zei dadelijk: "dat is de dominé." Het bleek, dat zij goed had geraden, want de leeraar trad onmiddellijk daarop in het vertrek.

"Goeden avond, vrienden! dag kinderen!" klonk de vriendelijke stem van den goeden grijsaard, die al bijna veertig jaren op dit dorp het woord des Heeren had verkondigd aan de gemeente. "Ik kom nog eens even afscheid nemen, van Dam!" ging hij voort, nadat Jan hem een stoel aangeboden en zijn hoed en stok aangenomen had.

„Dat is mij recht aangenaam, dominé,” sprak de schipper. „Een woord van opwekking en troost hebben wij in deze pijnlijke ure wel noodig. Want nu het er toe komt, gevoel ik eerst, wat zulk een scheiden beteekent.”

„Ja, lieve vrienden,” zoo ving de leeraar aan, „wij zijn in deze bange dagen onder de kastijdende hand Gods. En wat zullen wij zeggen? Ons volk heeft het dubbel verdiend. Maar daarom valt het hard, de straf te moeten dragen, als men meent, onschuldig te zijn aan het bedreven kwaad. Toch behoort gij niet te treuren en te zuchten, mijn vriend! Want gij kent een God, die machtig is om u te bewaren in den strijd; u te beveiligen te water en te land en u op zijnen tijd weer gezond en wel aan uwe vrouw en kinderen terug te geven.”

De grijsaard wachtte even, want ook hij was bewogen. Maar weldra vervolgde hij: „Toch kon des Heeren wil anders zijn, zoodat deze avond de laatste was, dien gij samen doorbrengt. Dan mogen wij elkander eenmaal daar boven ontmoeten, waar geen scheiding meer is en geen droefheid, geen rouwe noch dood!”

„Amen, zoo zij het!” zuchtten man en vrouw beiden, en thans barstte de laatste uit in een hevig snikken. De wijze leeraar liet haar stil uitweenen en toen — toen bogen allen met elkander de knieën voor God, en droeg de predikant in een vurig gebed den armen vader en zijn treurend gezin in de hoede en bescherming des Almachtigen op.

III.

BENAUWDE TIJDEN.

Vader van Dam en zijne metgezellen vertrokken alzoo naar Amsterdam. Vandaar werden zij met vele anderen te scheep naar Frankrijk gebracht, niet wetende, wat hun lot zijn zou. De veldwachter had het gewaagd, om voor een paar der ongelukkigen een brief mee te brengen, door van Dam geschreven, en waarin zoo kort mogelijk de bijzonderheden van hun vertrek werden vermeld.

Langzamerhand bedaarde de droefheid en schikten de achtergelatenen zich in het harde lot. Men zag uit naar een volgenden brief, doch — deze liet zich wachten van de eene maand op de andere. Toen alzoo de gansche zomer van 1812 voorbijgegaan en reeds de voorwinter genaderd was, toen vervulden angst en verslagenheid het hart van vrouw van Dam. Ze had met hare kinderen dag aan dag gebeden voor den afwezigen vader; de leeraar en anderen hadden haar bezocht, getroost, geholpen zooveel zij konden, en zoo hadden moeder en kinderen geleefd in de *hoop*. Maar thans begon die te verflauwen. Bange dagen van twijfel en droefenis werden doorleefd, tot eindelijk het Kerstfeest aanbrak. Het bracht geene tijding van vader, dus ook geene vreugde. Maar toch, een flauwe lichtstraal scheen door de donkere wolken te breken. De barbier bracht de verlaten vrouw een bezoek en vertelde met veel drukte, dat Napoleon naar Rusland was geweest met een groot leger, maar door de Russen totaal verslagen was geworden, zoodat er, volgens dezen profeet, kans op was, dat van Dam spoedig zou terugkomen.

De goede vrouw kon hierop niet veel zeggen: de schoenmaker wist het wel, dacht zij, en zij werd door zijne woorden een weinig opgebeurd. Jan, die nog al veel op straat was en dus alle praatjes hoorde, wist hiervan nog wel meer te vertellen, natuurlijk meestal verzinsels van de knappe Leksdorpers. Maar — intusschen kwam vader niet terug en evenmin een brief van hem, zoodat de vorige benauwdheid en droefenis terugkeerden. Zoo verliep de winter en kwam eindelijk het Paaschfeest van 1813.

Dat het in treurigheid door de inwoners van Leksdorp werd doorgebracht, behoef ik wel niet te zeggen. Vooral in de woning van den schipper was het dubbel droevig gesteld, daar nu reeds een jaar verloop was, sinds het wreede bevel was gekomen. Eerst de nieuwe lente, welke spoedig daarop aanbrak, verdreef een weinig de bange zorgen. Nog altijd bleef er eene schaduw van hoop over, omdat men niet *seker* wist, dat van Dam en de anderen dood waren. Maar wel werd het goduld der arme vrouw beproefd en haar lijdensbeker tot aan den rand gevuld. Had zij niet een God gekend, die kracht geeft in den grootsten nood, zij ware bezweken!

Het was in het begin van November 1813, dat Jan op een Zaterdagavond opgewonden thuis kwam van den barbier, dien hij bij zijn werk had geholpen. Wat heugelijk nieuws had hij van den baas vernomen! De klanten hadden allen groote oogen opgezet en met blijdschap, schoon half ongeloovig, den scheerbaas aangegaapt. Deze toch vertelde hun niet minder, dan dat het leger van Napoleon andermaal verslagen was, nu niet door de Russen, maar door de Duitschers, [bij Leipzig. Drie dagen hadden ze gevochten en eindelijk waren de Franschen gevlucht. En nu zaten de vijanden hun op de hielen!

Met vreugdevolle blikken bracht Jan dit alles aan zijne lieve moeder over. Deze bleef echter zeer kalm, daar ze al zoo dikwijls teleurgesteld was geworden, terwijl ze bovendien het bericht van den schoenmaker wantrouwde.

Maar — ditmaal was het toch waarheid! Krelis had niets te veel verteld. Dit bleek al spoedig. Er kwamen berichten uit Amsterdam, een paar weken later, dat daar op 15 Nov. een oproer was uitgebarsten, dat het volk heel wat had uitgericht, en dat de Franschen de stad hadden verlaten. Welk eene opschudding deze tijdingen teweeg brachten, valt te begrijpen. Men begon vrijer te ademen. Ja, spoedig waagde het de predikant, om met een oranjelintje buiten te komen, welk voorbeeld door jong en oud werd gevolgd. Elke dag bracht nieuwe, goede berichten: Men hoorde, dat de Russen naderden en de Kozakken met hun kleine, vlugge paarden reeds in Gelderland, ja zelfs in Amsterdam waren. Zoo verliep de maand en — eer deze ten einde was, werd Arnhem door de Pruisen ingenomen (30 Nov.) en landde, op denzelfden dag, de Prins van Oranje te Scheveningen!

Welk eene heerlijke verandering! Hoe zullen uit de benauwde harten danktonen gerezen zijn, voor de aanvankelijke bevrijding van het juk. Doch — dit bleek spoedig — het was nog niet geheel victorie! De Franschen waren er nog. Maar met de terugkomst van Willem, den zoon van den in 1795 verdreven stadhouder — scheen toch de moed in de harten teruggekeerd. Langzamerhand werden de Franschen uit ons land verdreven. Ze namen van zelf de wijk, of werden gedwongen. De laatste plaats werd hun ontnomen in Mei 1814.

Intusschen, al was nu op Leksdorp de vrijheid teruggekeerd

en verheugden zich de bewoners daarin van harte — men miste nog altijd den schipper en zijne metgezellen, zoowel als eenig teeken, dat zij nog bestonden. Onder die onzekerheid brak opnieuw het Paaschfeest aan — het tweede, na het vertrek van van Dam. Natuurlijk was er veel meer levendigheid op het dorp en vreugde in de harten, dan op de beide vorige feesten, maar voor vrouw van Dam en de haren was het juist omgekeerd. Ze meende thans met zekerheid te kunnen aannemen, dat haar man dood was, evenals zoovelen van wie men nooit meer had vernomen. En ofschoon men haar dit afried, zij besloot om rouwkleederen gereed te maken voor zich en de kinderen.

Het was ook werkelijk zeer twijfelachtig, of van het achttal naar de vloot vertrokken Lekdorpers nog ooit één zou terugkeeren. Maar ziet — daar komen waarlijk plotseling twee hunner terug, als uit het graf verzezenen! Welk eene ontsteltenis! Ze waren ontsnapt; door een Engelsch vaartuig opgenomen en van daar op een Hollandsche vischsloop overgegaan, die hen te Katwijk had gebracht. Ze verhaalden dat, voor zoover zij wisten, al de anderen dood waren, behalve schipper van Dam, van wien zij, na hunne aankomst in Frankrijk, niets meer hadden gezien of gehoord!!

Nu was het uit. De zaak was beslist: vrouw van Dam was stellig eene weduwe en hare kinderen waren weezen. Men beklagde de arme verlatene en deze — trok thans inderdaad het rouwkleed aan.

IV.

FEESTGEWAAD — GEEN ROUWKLEED.

Er gingen eenige dagen voorbij, moeilijke dagen voor de familie van Dam, doch waarin zij veel deelneming ondervond van burens en vrienden. Daar komt op een schoonen Aprilavond de dominé aan. Hij liep vlugger dan vroeger: de vrijheid des lands had den ouden man jonger gemaakt. Zijn anders zoo kalme aanzicht was thans de spiegel van iets buitengewoons, dat den

goeden grijsaard geheel in de war had gebracht. Hij trad binnen en begon, met moeite sprekende, tot vrouw van Dam te zeggen: „Zoo, vrouw van Dam, hoe gaat het nu? Je hebt het rouwkleed toch aangetrokken zie ik? Maar maar zou het dan toch niet mogelijk zijn, dat je goede man nog leefde? Wie weet of hij niet hierheen opweg is!”

De onthutste vrouw kon in het eerst niet antwoorden, want ze zag aan het gelaat van den leeraar, dat deze er iets meer van wist. Ze werd beurtelings bleek en rood en stotterde eindelijk: „o, dominé, zeg het mij toch maar! Leeft hij nog?”

„Hij leeft nog, ja, hij leeft nog!” riep de man uit, die niet in staat was, om zijne boodschap goed te doen. „Ik heb bericht gekregen, dat hij binnen enkele dagen hier kan zijn . . .”

„O Heer, zou het waar zijn,” riep de ontstelde vrouw uit, en ze viel onmachtig op een stoel neer. Maar op eens vloog ze weer op, greep den leeraar driftig bij den arm en sprak gejaagd:

„Zeg mij, dominé, spreekt gij de waarheid? Zeg dan, waar hij is; of hij hier al is, want dan is hij stellig dicht bij.”

Op dit oogenblik kreeg de leeraar hulp van den scheerbaas, die binnen drong, en voor dezen antwoordde: „Ja, vrouw van Dam, je man is hier dicht bij en kan binnen een uur hier zijn.”

. Wij laten het aan uwe verbeelding over, jonge lezers, om u voor te stellen de blijdschap der wederontmeeting tusschen den vader en zijne vrouw en kinderen. Het was zoo goed, alsof hij uit het graf was opgestaan. Het gansche dorp liep uit, om den schipper te zien, die er vervallen en ellendig uitzag, en allen wilden zijne lotgevallen vernemen.

Maar — men zou dan nog wat geduld moeten hebben. Want de uitgeputte man, die niet meer te herkennen was, kreeg reeds den dag na zijne thuiskomst eene zware ziekte, die hem aan den rand des grafsvoerde. Maar God hoorde de gebeden en gaf, dat vrouw van Dam het rouwgewaad niet voor de tweede maal behoefde aan te trekken. De schipper herstelde, nam langzaam in krachten toe, en verhaalde toen geregeld al zijne ervaringen. Wij willen u deze in het kort, met zijne eigene woorden weergeven:

„Nadat wij te Amsterdam waren scheidsgaan,” zoo vertelde van Dam dan, „zetten wij koers naar de Fransche havens, waar

wij na enkele dagen aankwamen. In eene vreemde plaats en onder Fransche matrozen werden wij ingedeeld. Ik werd geheel van de anderen uit ons dorp afgescheiden ik heb niemand van hen later weergezien. Wel ontmoette ik nu en dan een enkelen Hollander, maar er was al heel weinig tijd om te praten. Wij werden een paar maanden lang geoefend op de oorlogschepen: de behandeling was tamelijk goed; alleen kostte het mij nog al moeite om de taal te leeren verstaan. Zoo werd het Augustus van het jaar '12, toen wij in het Kanaal en in den Atlantischen Oceaan gingen kruisen, om op Engelsche schepen te loeren en — zooals men ons vertelde — op te passen, dat de Engelschen niet in Frankrijk zouden landen. We hadden het niet zwaar; maar de dagen op zee vielen mij toch vreeselijk lang, zoo ver van de mijnen gescheiden, die ik dagelijks aan God opdroeg. Mijn vurigste wensch was, hun een brief te kunnen schrijven. Welnu, eindelijk, maar eerst in Februari van 't jaar '13, kwamen wij aan de kust, en kreeg ik gelegenheid tot schrijven, ofschoon met veel moeite. Mijne tranen hebben dat dure vel papier besproeid. Maar toen de brief afwas, heb ik dien wel twee weken moeten meedragen, eer hij kon verzonden worden. En, zooals gij mij nu vertelt, is hij niet eens terecht gekomen.

Wij bleven aan de kust talmen; het was of men niet wist, wat met ons te doen. Maar op eenmaal — daar kwam er verandering! Wij moesten allen (dat wil zeggen op enkelen na) van de schepen af, en werden in een soldatenpak gestoken en in sombere gebouwen ingekwartierd. Nu was het dag aan dag exerceeren, dat het een aard had. Wij moesten klaar gemaakt worden voor een oorlog, dat begreep ik. En jawel — eindelijk, Sept. van 't vorige jaar meen ik — klonk het „voorwaarts” in onze ooren. Ik wist niet, hoe het kwam, maar ik was blijde met deze verandering, ofschoon wij toch den dood in het aangezicht zouden moeten zien. Mijne dagelijksche, ja voortdurende beden stegen op tot God, dat het Hem behagen mocht, mij voor vrouw en kinderen te bewaren. Zoo ging het van stad tot stad, al meer naar het oosten.

Weken lang marcheerden wij, tot we aan de oostelijke grenzen van Frankrijk kwamen. Daar was het halt! Maar o wee! die rust duurde kort. Op eenmaal kwamen er vluchtelingen te paard, die de nederlaag van Napoleon bij Leipzig berichten. Nooit zag ik zulk

eene beweging. Het duurde maar enkele dagen of we hoorden in de verte het kanongebulder. Nu werd het ernst. Weer eenige dagen verliepen, waarin wij voortdurend krijgswegelingen maakten en steden gingen bezetten. „Dáár is het groote leger! de keizer komt!” riepen de soldaten. En zoo was het ook. Het groote leger trok terug uit Dnitschland, vervolgd door de Pruisen en de Russen. Nu vereenigden wij ons en werd het ook onze beurt om te vechten. Toen ging het er langs. Vele gevechten heb ik dus bijgewoond. Telkens snorden mij de kogels om de ooren. Wel duizendmaal had ik den dood voor oogen of was ik als buiten mij zelve van inspanning. Maar wij verloren gestadig. Langzaam trokken wij op Parijs terug. Zoo ging de winter voorbij en ik verteede van verlangen naar huis. Eindelijk is de Fransche hoofdstad in het gezicht en verneem ik, dat er den volgenden dag een vreeselijke slag zou geleverd worden. Mijn besluit is genomen: ik zal zoo spoedig mogelijk ontvluchten. De volgende dag brak aan, het was 30 Maart. Het kanongebulder was verschrikkelijk en de kruitdamp maakte de legers onzichtbaar. Ik was in den linkervleugel — en spoedig werd ik met mijne geheele compagnie door de Pruisen ingepakt. Wat er in het eerst met ons geschiedde, was mij niet duidelijk. Maar al heel gauw kwam er een troep soldaten, die ons moesten wegbrengen, dat begreep ik. En toen — toen was het, of eene stem mij infuisterde, dat het tijd was om te vluchten. Ik deed het op een geschikt oogenblik, want het scheen onze bewakers niet veel te kunnen schelen of wij wegliepen. Ten minste, ik werd stellig niet nagezeten. Nochtans liep ik uit alle macht, totdat ik uitgeput neerviel. Hoelang ik daar gelegen heb weet ik niet. Maar toen ik weer bijkwam, was het schemering. Ik stond op, stapte langzaam vooruit en volgde, op de sterren lettende, den weg naar het Noorden. Ik hoorde slechts nu en dan kanonschoten. Zoo kwam ik zeer laat in een dorp, door honger en vermoeienis geheel uitgeput. Geld bezat ik zeer weinig. Maar Gods goedheid deed mij medelijdende harten vinden. Nu eens loopende, dan weer op een kar of boerenwagen, soms ook varende, maar altijd voor niets, kwam ik van plaats tot plaats. Mijne krachten namen af; mijne beenen begonnen mij den dienst te weigeren; ik kreeg weinig of geen voedsel... maar Gods

hand hield mij staande. En zoo — o, nooit vergeet ik dat oogenblik! — zoo bereikte ik ten slotte de Lek. In het laatst van den tocht vond ik vriendschap genoeg, maar werd ik langer hoe meer verteerd door verlangen naar de mijnen, terwijl de angst voor hun mogelijken dood mij het hoofd bijna deed bersten.”

Tot dusverre de schipper. Wij hoorden zijne wederwaardigheden in korte trekken. Gij zult wel begrijpen, lezers, welke lofzangen uit dat huis werden opgezonden! Hoe blij de kinderen waren met hun vader, dien zij al dood hadden gewaand!

Dat was waarlijk zooals wij hierboven schreven: feestkleed — geen rouwgewaad!

Toen van Dam geheel hersteld was, gaf hij een huiselijk feest, waarop al de vrienden waren genoodigd. De grijze leeraar en de oude schoolmeester spraken hartelijke woorden, waarbij hun de tranen in de oogen schoten. En met haperende stem sprak de huisvader: „Mijne vrienden, nu eerst vieren wij in dit huis Paaschfeest: ik was dood en ben weder levend geworden. Maar al ware dit ook anders geweest, Gode zij dank, dat wij het weten mogen: Christus is de Opstanding en het Leven; die in Hem gelooft, zal niet sterven in eeuwigheid!

JERUZALEMS

LAATSTE PASCHA

aan de Jeugd verhaald

door

F. W. WAGNER

met geillustreerd omslag

Prijs 35 Ct. 25 Ex. f 7.50. 100 Ex. f 25.

